

בתי המשפט

א 099217/01		בית משפט השלום תל אביב-יפו	
08/07/2004	תאריך :ך	כב' השופטת שושנה אלמגור	בפ ני:

בעניין:

1. ותיק מרק

2. שפרבר רוני

ע"י ב"כ עו"ד נעמי ראט תובעים
נ ג ד

1. מעריב הוצאת מודיעין בע"מ

2. צור יואב

3. צרפתי אלון

4. שטייף הדס

ע"י ב"כ עו"ד דולב עמית נתבעים

חקיקה: חוק איסור לשון הרע תשכ"ה-1965, סעיפים 1, 3, 14, 15, 16
[לשון הרע מהי; דרכי הבעת לשון הרע; הגנת אמת הפרסום חוק תשכ"ז-1967; הגנת תום לב חוק תשכ"ז-1967; נטל ההוכחה]

פסיקה: ד"נ 9/77 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ, פ"ד ל"ב(3) 337
פסיקה: ע"א 670/79 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' מזרחי, פ"ד מ"א (2) 169
פסיקה: ע"א 90/49 בנטוב נ' קוטיק, פ"ד ה 593

ספרות: א' שנהר, דיני לשון הרע (חשני"ז), פרק שבעה-עשר: אמת הפרסום – הגנת סעיף 14 (215)

פסק דין (חלקי)

בשאלת האחריות

על התובעים, מתנדבי המשמר האזרחי בכפר סבא, פורסמה כתבה במקומו "זמן השרון" (להלן: "העיתון") בזו הלשון:

“ מכים, יורים, מטייחים

בן 17 מכפר סבא התלונן במשטרה כי מתנדבי המשמר האזרחי היכו וכבלו אותו באזיקים, לאחר שטענו כי "עשה רעשי"

במרחב השרון בודקים האם ידם של מתנדבי המשמר האזרחי בשרון קלה על ההדק, בעקבות מספר אירועי ירי פזיזים

ומח"ש תחקור איך לפתע בוטל דוח תנועה שהוגש נגד מתנדב המשמר האזרחי בכפר סבא

הדס שטייף

נער בן 17 משכונת תקומה בכפר סבא טוען כי הוכה בידי שני מתנדבי המשמר האזרחי, אנשי הימעיין - יחידת מתנדבים למניעת אלימות נוער - שגם כבלו אותו באזיקים ולקחו אותו לתחנת המשטרה, בגלל ששכנה הזעיקה את המשטרה בעקבות רעש ברחוב. שכנים טוענים כי הם התחננו בפני המתנדבים שניחו לנער, המוכר בשכונה, אבל הללו לא שמעו והמשיכו בשלהם.

ביום שישי שעבר, קצת אחרי חצות, הזעיקה אחת השכנות את המשטרה לשכונת תקומה בכפר סבא, בשל רעש שהקים נער ברחוב. הנער עמד מול חלון הבית וקרא לאמו לפתוח לו את הדלת. כשהגיעו המתנדבים, ותיק מרק ורוני שפירברג, לרחוב הם ניגשו אל הנער, שנבהל מהגברים שבאו מולו וצעק אליהם שייאלצו. המתנדבים התנפלו עליו, השכיבו אותו על הארץ, והיכו אותו באגרופים.

הנער, אלעזר נוזר, סיפר: "נורא נבהלתי מהם והתחלתי להשתולל. הם הדביקו אותי לגדר בחצר, אחר כך לרצפה, ונתנו לי אגרופים. צעקתי להם 'תעזבו אותי', אבל הם המשיכו. שכנים שראו מה קורה יצאו ואמרו להם לעזוב אותי, אבל הם לא הסכימו".

"יצאנו החוצה וביקשנו מהמתנדבים לעזוב את הנער", מאמתות את הסיפור שתי שכנות, "הסברנו להם שהוא מבוהל, שאם יעזבו אותו הוא יירגע, ושחבל ככה להתנהג איתו, הוא בסך הכל ילד. הם לא שמעו לנו ואמרו 'אל תגידו לנו איך לעבוד', והמשיכו כשהם מתעצבנים שהם לא מצליחים לשים עליו אזיקים. פתאום באו איזה 20 שוטרים וחמש ניידות, תסמו את הכביש ועשו רעש כאילו מלחמה. כל זה בשביל ילד מסכן מבוהל אחד".

נוזר: "הם בסוף הצליחו לשים עליי אזיקים. נורא פחדתי והם לקחו אותי כמו פושע לתחנת המשטרה. מה אני בסך הכל רציתי! להיכנס הביתה, וקראתי לאמא שלי שתפתח לי את הדלת.

נורא נבהלתי מהם והתחלתי להשתולל. הם הדביקו אותי לגדר בחצר, אחר כך לרצפה, ונתנו לי אגרופים. צעקתי להם 'תעזבו אותי', אבל הם המשיכו. שכנים שראו מה קורה יצאו ואמרו להם לעזוב אותי, אבל הם לא הסכימו"

בתחנה חקר אותי איזה חוקר, ושחרר אותי.

שלשה ימים אחרי האירוע, עדיין נראו על ידיו של נוזר סימני האזיקים, על ברכיו וידיו נראו סימני חבלה ושפשוף, ומתחת לעינו חבורה אדומה. השבוע הגיש הנער תלונה למשטרה נגד המתנדבים, והתלונה תועבר למחלקת לחקירות שוטרים במשרד המשפטים. בהתאם לממצאים יוחלט כיצד לנהוג בהם.

גורם בכיר במשטרת מרחב השרון אמר כי המתנדבים הם כוח עזר חשוב מאוד למשטרה, שעושה עבודתו קודש. עם זאת, הוא טוען, ישנם מתנדבים שחושבים שברגע שהם לובשים את המדים מותר להם הכל, ונגד התופעה הזו צריך להילחם.

לאחרונה הופקו לקחים מאירוע דומה במרחב השפלה. גם במקרה הזה הגיעו מתנדבים אל רחוב לאחר שהתקבלה קריאה על הקמת רעש, וגם במקרה הזה כבלו נער באזיקים. בעקבות חקירת המקרה נקבע, בין

היתר, שאין החוק מתיר לכבול נער באזיקים, ובהתאם ניתנה הוראה לכל יחידות המתנדבים, גם במרחב השרון. "

(להלן: "הכתבה")

על גבי עמודו הראשון של העיתון מופיעה הפניה של הקוראים לכתבה בגוף העיתון באלו המילים:

"אש בעיניים

מתנדבים מהמשמר האזרחי בשרון יורים בפזיזות לעבר רכבים חשודים, מכים בברוטליות ומעלימים את דוחות התנועה נגדם. המחלקה לחקירות שוטרים בודקת. "

הואיל ועל העובדות נושא הכתבה קיימת מחלוקת בין הצדדים, אשר תידון בפרק ההגנות, אפרט אך בקצרה את אלה שאינן שנויות במחלוקת:

1. התובע 1, מרק ותיק (להלן: "ותיק") מתנדב למשמר האזרחי מזה כעשרים שנה והתובע 2, רונן שפרבר (להלן: "שפרבר") מתנדב למשמר האזרחי מזה כעשר שנים. (התובעים יקראו להלן: "התובעים" או "השוטרים").

2. בליל ה- 4 באוגוסט 2001 בשעה 1:00 לערך התקבלה בתחנת כפר סבא קריאה לעזרה מהקשישה זוהר כהן (להלן: "כהן"). התובעים קבלו קריאה מקצין המשמרת לפיה אשה מבוגרת, חולת סרטן, מתלוננת כי שכן מאיים עליה, היא חוששת לחייה ולכן היא מבקשת את עזרת המשטרה.

3. (א) התובעים הגיעו לכתובת אליה הופנו, הם היו לבושים בבגדים אזרחיים ועל כן - ועל פי ההוראות - חבשו כובעי שוטר. עת יצאו מהמכונית הם הבחינו במרחק מספר מטרים לפניהם בנער ואישה עומדים בשביל המוביל לכניסת דירתה של כהן.

(ב) התובעים הזדהו כשוטרים ושאלו לפשר הבעיה. הנער אליעזר נוזר (להלן: "הנער") החל להשתולל, לחרף ולגדף את התובעים, לירוק ולבעוט בהם, ולאחר מספר דקות הוא נעצר על ידם ונכבל. פעולת הכבילה בוצעה אגב הפעלת כוח בשל נסיונותיו להימלט ולהתנגד לאזיקתו.

(ג) תוך כדי השתוללותו של הנער הסבירה האשה, אורלי אתייאש, (להלן: "אתייאש") כי היא הזמינה את המשטרה הואיל והנער מטריד את דודתה הקשישה, דופק על דלת ביתה באישון לילה ומפחיד אותה.

(ד) תוך כדי דין ודבריט בין הנער לבין השוטרים התגודדו סביבם מספר שכנים, אשר יצאו למשמע הרעש וההמולה היתה רבה.

(ה) מפאת הקושי להשתלט על הנער, אשר בדיעבד הסתבר כי הוא לוקה בבעיות התנהגות, הזעיק ותיק בקשר כוחות משטרה נוספים, אשר הגיעו למקום. בסופו של דבר הנער נעצר כאמור, הובל לתחנתה משטרה, נחקר ושוחרר.

4. ותיק עלה ביחד עם אתיאיאש לדירת כהן, המתלוננת, שם מצאו אותה שכובה על הרצפה, הוזעקה ניידת מד"א, אולם עוד בטרם הגיעה הניידת אבדה כהן את הכרתה. ותיק ביצע בה הנשמה מפה לפה עד שחזרה לנשום.

בהתאם לעדותה של כהן, בשעה 1:00 היא שמעה דפיקות רמות על דלת ביתה אגב השמעת קללות. בהיותה אשה ערירית חששה כהן לפתוח את הדלת אך הואיל והדפיקות לא פסקו היא פתחה אותה והבחינה בנער, שהוא שכנה, אשר נוהג להטריד אותה באופן האמור, וכן נער נוסף ממחרים לרדת במדרגות. כהן ירדה לחצר הבניין שם פגשה את הנער ואימו, לשאלתה מדוע הוא מתנהג כפי שהוא מתנהג אליה, צעק לעברה:

" לכי מפה, לפני שאני אהרוג אותך "

אני מהחמאס. אני לא מפחד מהמשטרה.

אני אהרוג את המשטרה "

בעקבות דבריו אלה חזרה כהן, מבוהלת, לביתה והזעיקה לעזרתה את המשטרה. קריאה זו היא נשוא הדיון בפני.

5. ביום 8.8.01 התקבלה במשרד תלונות הציבור של לשכת מפקד מרחב שרון כפר סבא תלונה, בלתי חתומה, של שכני הנער, על התנהגותם של התובעים. ביום 10.8.01 פורסמה הכתבה בעיתון וביום 12.8.01 הועברה התלונה למשרד המשפטים המחלקה לחקירות שוטרים (להלן: "מח"ש"). מח"ש ניהלה חקירה, גבתה עדויות והחליטה לסגור את התיק מחוסר ענין לציבור. בקשתם של התובעים למח"ש לשנות את עילת הסגירה נדחתה.

דיון:

השאלות הניצבות להכרעה הינן האם הפרסום מהווה לשון הרע ואם כן האם עומדות לנתבעים איזה מההגנות הקבועות בחוק איסור לשון הרע תשכ"ח - 1965 (להלן: "החוק").

פרשנות הפרסום.

סעיף 1 לחוק קובע לאמר:

" לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול -

(1) להשפיל אדם בעיני חבריות או לעשותו למטרה לשנאה לבזו או ללעג מצידם.

(2) ...

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו.

(4) .... "

סעיף 3 לחוק מלמדנו כי אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במפורש או במשתמע.

הכלל הוא כי בית המשפט בוחן את הכתבה בכללותה ובודק האם בעיני הקורא הסביר יש בה כדי להשמיץ או לפגוע בתובע. יתר על כן, גם אם אין בגוף הכתבה כדי להשמיץ או לבזות הרי שיתכנו מקרים בהם תחשב כותרת הכתבה, כשלעצמה, משום פרסום עצמאי העולה כדי לשון הרע. על חשיבותה של הכותרת עמד בית המשפט בע"א 5653/98 פלוס נ. חלוץ נ"ה (5), 865 (להלן: "פרשת פלוס - חלוץ") ונקבע כי לכותרת הכתבה קיימת חשיבות יתר בפרסום הכולל, בין משום גודלה המושך את עיני הקורא, אשר לא תמיד ממשיך לקרוא את הכתבה, בין משום נוסחה הפוגע, שלא תמיד תואם את תוכן הכתבה, ובין משום מיקומה של הכותרת אשר לעיתים מפנה לכתבה בעמוד אחר של העיתון. (שם בעמ' 876 מול האותיות ב' - ד') וכן:

"... אם כותרת לרשומה מוציאה לשון הרע, גוף הכתבה - גם אם באורח אוביקטיבי יש בה סם שכנגד לארס שבכותרת - לעיתים לא יהא בה לעקור מליבו של הקורא את הרושם שהכותרת הותירה בו..."

(עמ' 879 מול האות ג')

בעמודו הראשון של העיתון מופיעה כותרת לוחטת תרתי משמע "אש בעיניים" מודיעה לקורא כי עליו להזהר שכן מתנדבי המשמר האזרחי, בין היתר, מכים בברוטליות, ובהמשך מופנה הקורא לעמוד 20 של העיתון. בעמוד 20 מופיעה כותרת באותיות קידוש לבנה "מכים, יורים, מטייחים". יש בכותרת משום חזרה על שנכתב בעמודו הראשון של העיתון כלומר, נושא הכתבה, מתנדבי המשמר האזרחי מכים, יורים, מטייחים. גם אם המילים "יורים מטייחים" מתייחסות לשני נושאים אחרים שאינם נושא המקרה שבפני, די במילה "מכים", החוזרת על המילה שהופיע בכותרות שבעמודו הראשון של העיתון ומדגישה - פעם נוספת - את העובדה שעניין לנו במתנדבי המשמר האזרחי המכים אזרחים. לפיכך גם אם בכותרת המשנה מופיעות המילים "בן 17 מכפר סבא התלונן כי מתנדבי המשמר האזרחי היכו וכבלו אותו באזיקים..." אין בכך כדי לרכך את הרושם הראשוני שיצרו שתי הכותרות כמפורט לעיל.

על כן, די בנוסח שתי הכותרות, כל אחת לחוד ושתיהן ביחד, כדי להוות לשון הרע כלפי מתנדבי המשמר האזרחי, אשר שמותיהם הופיעו בגוף הכתבה.

יתר על כן, גם מקריאת הכתבה כולה מצטייר הרושם כי היא איננה בבחינת דיווח עיתונאי יבש על תלונה שהוגשה נגד התובעים בגין הכאת הנער במילוי תפקידם במשמר האזרחי, אלא יש בה משום חריצת דין המייחסת לתובעים, במשתמע, הכאת הנער. על מנת לקבוע כי מהפרסום בכללותו משתמעת לשון הרע, למרות מספר מילים מסייגות הנופיעות בו כגון "התלונן" "טוען", יש לקרוא את הכתבה כולה. הכתבה כתובה בדרך של גביית עדויות מהנער ושני אנשים נוספים, הציטוטים של דבריהם מעניקים להם משנה תוקף כאילו מדובר בדבר אמת ולא רק טענה בעלמא. הכתבת מוסיפה את התרשמותה מדברי הנער ונותנת להם חיזוק נוסף בכך שהיא מוסיפה ששלשה ימים לאחר הארוע ניכרו תבורות בגופו של נער ובפניו. אין

ספק כי מי שקורא את הכתבה מקבל רושם מובהק כי אין המדובר בתלונה או טענה כלשהי של נער נגד שוטרים שהיכו אותו, אלא באמיתות של ממש והראיה - העדויות שגבתה העיתונאית והרושם שקיבלה במהלך הראיון.

ואם בכך לא די הרי שבשתי הפסקאות האחרונות של הכתבה מופיעה תגובה מפי "גורם בכיר במשטרת מרחב השרון" לפיה:

"...
המתנדבים הם כוח עזר חשוב מאוד למשטרה... עם זאת ישנם מתנדבים שחושבים שברגע שהם לובשים את המדים מותר להם הכל ונגד התופעה הזו צריך להילחם."

הנה אנו למדים כי אין המדובר רק בתאור עובדות הבא מפי הנער והשכנים, אלא שעל פי גורם בכיר מדובר בתופעה שצריך להילחם בה. התברר כי דברי הגורם הבכיר כלל לא התייחסו למקרה הספציפי, והכתבת הדס שטייף, הודתה בכך בחקירתה הנגדית (עמ' 26,27 לפרוטוקול), מה שהופך את שתילתם בכתבה על התובעים לחמור יותר. אולם ככלל שהדבר נוגע לעניינו, הרי ששילוב דברי הגורם הבכיר מעניק, במשתמע, תוקף נוסף לדברי הנער והשכנים באופן שלקורא הסביר ברור כי הכתבה עוסקת - למעשה - בדיווח על הכאת נער על ידי שוטרים ולא בתלונה או טענה שהיא מעלה נגדם, ואשר טרם בורר אם אמת בה.

בהקשר זה ראוי לציין משפט נוסף המופיע בכתבה כדלקמן:

"השבוע הגיש הנער תלונה למשטרה נגד המתנדבים, והתלונה תועבר למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים, בהתאם לממצאים יוחלט כיצד לנהוג בהם."

(הדגשה שלי ש.א.)

כתיבת המשפט היא כתיבה מניפולטיבית המנתבת את הקורא למסקנה כי עדויות הנער והשכנים הינן אמת, וכל שנתר הוא לבדוק אלו צעדים ינקטו נגד השוטרים. לא נאמר, למשל, כי מחייש תבדוק או תברר את אמיתות העובדות הנטענות בתלונה, אלא שמחייש תבדוק כיצד לנהוג בהם, ובמילים אחרות אלו אמצעים ינקטו נגדם בגין מעשיהם.

לפיכך, משנכתב בכתבה כי התלונה הועברה למחייש לא יצאה הכתבת ידי חובתה ולא ניתן לומר כי המדובר בכתבת דיווח בדבר תלונה על אמצעי אלימות שנקטו השוטרים. ועל כך כבר נאמר בד"נ 9/77 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ ל"ב (3) 337 בעמ' 354:

"בדרך כלל יש לקרוא כתבה בשלמותה כדי לגלות את אופיה. אבל גם זאת יש לזכור, שקורא העיתון הרגיל אינו מנתח את אשר מגישים לו ניתוח מדוקדק אלא הרושם הכללי הוא הקובע, ורושם זה מושפע מאוד מסדר הדברים, אם נוצר רושם מסוים בתחילתה של כתבה הוא לא יימחק על נקלה על ידי דברים אחרים המופיעים בהמשכה."

הרושם שנוצר מקריאת הכתבה מקבל חיזוק נוסף בדמות תצלום של מפקדת המשמר האזרחי ברעננה, התופס כשליש מהעמוד בו מופיעה הכתבה כולה. הצילום גדול מאוד ביחס לכתוב והוא מצולם באופן שהבניין נראה כתלוי, מוטה באלכסון, ואינו עומד ישר ויציב על כנו. יש בתצלום כדי ליצור רושם נוסף המחזק את האמור בכתבה על כי משהו במשמר האזרחי אינו כשורה וכי הוא עומד על כרעי תרנגולת או כי הוא עומד בפני התמוטטות או קריסה.

ראינו, אם כן, כי שתי הכותרות הן זו המופיעה בעמודו הראשון של העיתון והן זו המופיעה בראש הכתבה, מיחסות לתובעים התנהגות ברוטלית הבאה לידי ביטוי בהכאה בשל ענין של מה בכך. בהמשך מצוטטים קטעים נרחבים המובאים כעדויות בדבר אופן ביצוע המעשים האלימים המיוחסים לשוטרים, הכתבת מאשרת את שראתה בעיניה ומה טוב ומשכנע יותר ממראה עיניים, ולבסוף אף התייחסות של גורמים בכירים בדבר האופן שבו תלחם המשטרה בתופעה מגונה זו ובאופן ספציפי לגבי התובעים. המסקנה מן האמור לעיל הינה כי הכתבה, הנוקבת בשמם המלא של התובעים מיחסת להם, בין במפורש ובין במשתמע, מעשים של הזאת קטין בן 17 על עניין כל כך מינורי כמו הקמת רעש. לכן פרסומה הינו בבחינת פרסום הבא לבזותם, להשימם כאובייקט לבזו ושנאה והיא באה לפגוע בתפקידם כמתנדבי המשמר האזרחי.

כעת יש לעבור ולדון בשאלת ההגנות.

הגנת האמת שבפרסום.

נטען על ידי הנתבעים כי כל שנאמר בכתבה הוא אמת ולפיכך עומדת להם הגנת סעיף 14 לתוך הקובע לאמר:

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום עניין ציבורי. הגנה זו לא תושלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש."

שני תנאים מצטברים מציב החוק למי שמבקש לתסות תחת הגנת סעיף 14: האחד - הדברים שפורסמו היו אמת, והשני - עניין ציבורי.

אשר לעניין הציבורי דומני כי אין מחלוקת כי לציבור יש עניין רב בהתנהגותן הנאותה או הבלתי נאותה של רשויות אכיפת החוק. תנאי בסיסי והכרחי לקיומה של מדינה דמוקרטית הוא אכיפת החוק בדרכים חוקיות ועל כן, שוטרים המכים קטין בן 17 בגין הקמת רעש, בוודאי שאיננה התנהגות העולה בקנה אחד עם הכוחות שהוענקו בחוק לרשויות האכיפה.

בהקשר זה אני רואה לנכון להעיר ולהתייחס להחלטת מח"ש שלא להעמיד לדין מחוסר עניין לציבור. התלונה מתייחסת לנושא שלציבור עניין רב בו ועל כן תמהתני כיצד מבקשים הנתבעים להסתמך על

החלטת מח"ש כמי שמחזקת את עמדתם. הסתמכות כאמור הינה נסיון לאחיות המקל משני קצותיו כאשר אורכו - כלשון השופט מ. חשין - עשרה מטר. כיצד אפשר לטעון - בנשימה אחת - כי לנושא הכתבה יש עניין ציבורי ומנגד להסתמך על החלטה שלא להעמיד לדין בהעדר עניין ציבורי. אין בדעתי להתפלמס עם החלטת מח"ש, אשר גם נימוקיה, כפי שבאו לידי ביטוי במכתבו של הרצל שבירו מנהל המחלקה לחקירות שוטרים מיום 16.3.03, אינם מבססים את מסקנתה בדבר סיבת הסגירה. העיקר הוא שלציבור עניין רב בנושא הכתבה וכעת יש לבחון האם הדברים שפורסמו הם אמת.

בטרם אבחן את העדויות והראיות על שארע בליל 4.8.01 ראוי להתייחס לנטל הראיה וכמות הראיות שעל הנתבע, הטוען שאמת בפרסום, להביא בפני בית המשפט. קיים הבדל בין פרסום המייחס לתובע ביצוע עבירה לבין פרסום המייחס לו חשד לביצועה. במקרה הראשון יהנה המפרסם מהגנת סעיף 14 רק אם יוכיח כי התובע ביצע את העבירה המיוחסת לו. אם הפרסום הוא על חשדות בלתי וודאיים, אך שיש להם בסיס, יצטרך המפרסם להוכיח את אותו בסיס (ראה "דיני לשון הרע" אורי שנהר, עמ' 237). במקרה שבפני, כפי שתואר לעיל, למרות מספר מילות הסתייגות המופיעות בכתבה, מובנה הכולל הוא כי התובעים הם מתנדבי משמר אזרחי מכים, אשר גרמו לחבלות לקטין בשל הקמת רעש. בע"א 670/79 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' מזרחי מ"א (2), 169 וקבע כי:

"... הכלל הוא, שאמנם אין קיימות אלא שתי מידות הוכחה - המידה הקיימת במשפט הפלילי (מעל לכל ספק סביר) המידה הקיימת במשפט האזרחי (נטיית מאזן ההסתבכות) אלא שבמקרה האחרון, כשמדובר בטענת אמת הפרסום, עשוי הנתבע להידרש להביא כמות הוכחה שמידתה תעמוד ביחס מתאים לרצינות תוכן הדיבה... "

(עמ' 186 מול האות ו')

וכן:

"נדרשות מעל דין, המבקש לייחס ליריבו ביצוע עבירות רציניות המטילות עליו סטיגמה שיש עימה משום קלון, ראיות בעלות משקל רב וכבד יותר ממה שדרוש במשפטים אזרחיים רגילים.

(עמ' 187 מול האות ב')

מכאן, שעל הנתבעים להוכיח כי העובדות המהותיות שפורסמו בעיתון הינן אמת:

1. בכותרת המשנה מופיעה העובדה כי הנער הוכה על ידי השוטרים לאחר שטענו שעשה רעש. לא ברור מנוסח המשפט אם השוטרים הם אלו שטענו שהנער עשה רעש או האם מי שהגיש תלונה התלונן על רעש.

אם הכוונה היא לתלונה על רעש, הרי שאין ממש באמור בכותרת שכן ביומן הארועים נרשם כי כהן הזעיקה את המשטרה לעזרתה, זאת בניגוד לתלונות רבות אחרות, המופיעות ביומן האירועים (מוצג 1

למוצגי התובעים) שנושאן "הקמת רעש". מתוך 32 תלונות המופיעות בעמוד יומן הארועים, בו מופיעה גם תלונת כהן, 13 מהן תחת הכיתוב "הקמת רעש". תלונת כהן מוגדרת במילים "עזרת המשטרה", אם היתה הכתבת פונה למפקד התחנה על מנת שיבדוק מה היתה תלונתה של כהן, בוודאי לא היתה כותבת כי השוטרים היכו את הנער משום שהקים רעש.

אם ההתייחסות במילים "שטענו כי עשה רעש" מתייחסת לטענת השוטרים כלפיו, גם בכך אין אמת. מספר רב של עדים העידו כי הקריאה בקשר היתה על אישה זקנה, חולה החוששת לחייה בשל איומים המופנים כלפיה. עדותם של התובעים והקצין התורן מקובלת עלי בעניין זה והיא אף נתמכת באמור ביומן הארועים. התובעים לא ידעו, ולא יכלו לדעת על רעש שהקים הנער, שכן הם קבלו הודעה אחרת לחלוטין.

אשר על כן כבר בכותרת המשנה, אשר מבקשת לייחס לתובעים מעשה של הכאה בשל עניין פעוט ערך כמו הקמת רעש, ניכר בעליל כי אין בדברים אמת. הוא הדין אשר לפתיח לכתבה אשר אף בו מיוחס הארוע לתלונה של שכנה על הקמת רעש. לפיכך הפרסום בדבר תלונה על הקמת רעש, שגררה בעקבותיה הכאת הנער, היה מופרך מיסודו, פרי דמיונו של הנער והשכנים, אשר לא היה לו כל בסיס במציאות האובייקטיבית. לכתבת, לבד מדברי הנער והשכנה, לא היה יסוד לסבור ולהניח כי בעקבות הקמת רעש התובעים יכו את הנער. בהקשר זה ראוי להביא מעדותו של יהודה צרפתי, מפקד מתנדב במשמר האזרחי, מפקד יחידת הימע"ן היא היחידה במסגרתה שרתו התובעים:

"... אני רואה בעיתון סיפור תמוה שלא מתחבר למציאות שאנו חיים. הארוע הזה איך שהוא מתואר בעיתון ההשתלשלות שלו לא הגיונית. לא יתכן שמגיעים שוטרים ועל המקום מרביצים לבן אדם ובמיוחד למי שעושה רעש. אם היו צריכים להרביץ לכל אחד שעושה רעש בערב זה לא היה נגמר. היה לי ברור שמשוהו שם לא בסדר בתיאור של הכתבה".

הכתבת, שהינה כתבת ותיקה ומנוסה העוסקת - דרך קבע - בסיקור ארועים פלילים, מוחזקת כמי שיוזעת, או לפחות צריכה לברר בירור יסודי, הכיצד יתכן שעל תלונה בדבר הקמת רעש השוטרים מתנפלים ומכים בנער בן 17. ברור, על פניו, כי חסרה חוליה כלשהי בפרשה שאותה יש לברר באמצעות הצד שכנגד ולא רק באמצעות הנער, אימו ושכנה.

2. בכתבה מתואר הארוע מפי הנער והשכנה כך שמיד כשהגיעו השוטרים הם ניגשו אליו, הוא נבהל, צעק להם שילכו ואז הם התנפלו עליו, היכותו באגרופים השכיבו אותו על הארץ ואזקו אותו.

כבר מסיפור המעשה מפי הנער היו צריכות להידלק אצל הכתבת נורות אדומות שמא גרסתו אינה מדויקת. כך, למשל, מדוע היה צורך בשיגור מספר נידודות נוספות עם עשרים שוטרים - כטענתו - כל זאת על מנת ששני שוטרים יתנפלו עליו, יכו אותו ואזקוהו. כמו כן המילים המובאות מפיו "הם בסוף הצליחו לשים עלי אזיקים" מעוררות תשד שמא הנער השתולל, ניסה להימלט, תקף את שני התובעים ועל כן הם רק "בסוף" הצליחו לאזוק אותו. יתר על כן, הכתבת העידה כי התרשמה מהנער כי הוא בעל "ליקוי שכלי" "עם פיגור קלי" (עמ' 11 לפרוטוקול). גם התרשמות זו - מבלי לקבוע, כמובן, עובדה בקשר למצבו הנפשי של הנער, היתה צריכה להדליק אצלה נורה אדומה, שמא העובדות המסופרות על ידו אינן האמת, או לפחות לא כל האמת. האם והשכנה שהתלוו אל הנער בפגישתו עם הכתבת עשויות להיות מוטות לצידו ועל כן היה על הכתבת לברר, טרם פרסום הכתבה, את הגרסת התובעים.

עדוּתה של עדת ההגנה, ריקי עבדו, ידידתו של הנער, אף בה אין כדי לסייע לביסוס תאור השתלשלות הארועים כפי המופיע בכתבה; שכן לגרסתה היא הגיעה למקום לאחר שהחלה כבר ההתגוששות בין התובעים לבין הנער (עמ' 31 לפרוטוקול) לפיכך אין בעדותה כדי לשפוך אור את שארע לפני תחילת התגוששות זו, כפי המתואר בכתבה. עדוּתה של עדת זו את שארע לאחר שהגיעה למקום הארוע אף היא אינה נקיה מספקות ודומה כי נעשה על ידה נסיון להעצים את מידת הפגיעה של השוטרים בנער. כך - למשל - טענה העדה בעדותה הראשית כי שני השוטרים ישבו על הנער (עמ' 32 לפרוטוקול) ובחקירה נגדית חזרה בה ואמרה שרק אחד מהם ישב עליו (עמ' 38 לפרוטוקול). ריקי עבדו הודתה בחקירתה הנגדית ששמעה את הנער צועק עוד בטרם הגיעה למקום הארוע:

"... אני אחמד אני אהרוג אתכם, אני אהרוג את עצמי"

(עמ' 36 שורות 14-15)

וכן העידה כי הבחינה בנער בועט ברגלים, נושך, יורק וכי עברו חמש דקות מאז שצפתה בכל הארועים הללו ועד שהושמו אזיקים על ידיו (עמ' 33 לפרוטוקול). מכאן נובע, כי גם על פי גרסתה של ריקי עבדו מדובר במאבק ונסיון להשתחרר ממעצר אגב תקיפת השוטרים. מטעם ההגנה לא הגיעו עדים נוספים למרות שנתנו לה הזדמנויות להביאם בשתי ישיבות שונות. אף הוצא צו הבאה נגד העדים ופרקליט הנתבעים, אם חפץ בהם, יכול היה לגרום להפעלת המשטרה לביצועו. אולם, וזה העיקר, עדוּתו של הנער, כפי שנתנה בתחנת המשטרה מיד בסמוך לארוע, שוללת מכל וכל את הגרסה שהביא בפני הכתבת. בעדותו היא מודה כי ניסה לברוח ולהשתחרר מהתובעים, אשר סגרו עליו - כעדותם - משני עבריו. הוא הודה שכשהם ראו שהוא מנסה לברוח ולהשתחרר הם אזקו אותו. הוא מודה כי "... אני ניסיתי להשתחרר בהשתוללות והם נתנו לי מכות והשכיבו אותי לרצפה..." הנה, כי כן, הנער מודה כי קודם הוא ניסה לברוח ולהשתחרר מהשוטרים, זאת אגב התנהגות הגובלת באלימות, רק אז הם נתנו לו מכות והשכיבו אותו על הרצפה. מוסיף הנער בעדותו כי הוא צעק לעבר השוטרים כי יהרוג אותם וינפץ להם את הטחול ועוד הוא מודה כי הוא זה שתקף את השוטרים. על כן, גרסת הנער, עוד מבלי שנחקר חקירה נגדית, עומדת בניגוד לגרסה שהציג בפני הכתבת ושאותה היא פרסמה.

מכאן נובע כי די בבחינת עדוּיות ההגנה על מנת לקבוע כי לא זו בלבד שאמת הפרסום לא הוכח באופן העולה, ולו במעט, על הדרוש במשפט האזרחי, אלא שהוא לא הוכח כדי 51% הנדרשים על פי המשפט האזרחי.

למעלה מן הצורך אוסיף כי עדוּיותיהם של התובעים ואתיאש, את שארע באותו ערב מקובלות ומהימנות עלי:

1. השוטרים הגיעו לפי קריאה בקשר בדבר איומים על זקנה חולה.
2. משהגיעו למקום חבשו כובעי שוטר, הזדהו בפני הנער ואתיאש ושאלו לפשר הקריאה.
3. מאותו רגע הנער החל להשתולל, לתקוף את השוטרים, לחרפם ולגזפם וכל נסיונות ההרגעה מצידם לא הועילו.

4. משניסה הנער להמלט מהשוטרים וצעק לעברם כי יהרגם ויתאבד ניסו לעצרו בחשד לעבירה של תקיפת שוטר. ביצוע המעצר לא היה פשוט, שכן הנער המשיך להשתולל ולהתנגד לפיכך התובעים הזעיקו בקשר עזרה נוספת, אזקו את ידו האחת ומשלא הצליחו לאזוק את השניה, השכיבו אותו לארץ ואזקו את הידיים מאחורי גבו.

לא מצאתי עדות כלשהי להפעלת כוח בלתי סביר מצד התובעים לצורך ביצוע המעצר. ההיפך, הם ניסו במשך מספר דקות לדבר אל ליבו של הנער, אך משכשלו והוא המשיך להתקיפם לא נותרה בידם ברירה אלא לבצע מעצר אגב הפעלת כוח סביר לצורך כך.

עדותם מתיישבת עם עדות הנער, אשר אף הוא הודה במשטרה כי ניסה לנוס מפני התובעים והיא אף מתיישבת עם הנסיבות החיצוניות שכן אין זה סביר ששני שוטרים ותיקים ומנוסים, שקבלו הכשרה מיוחדת לטיפול בנערים (ראה עדות אמיתי משה ועמוס צעדה) יזעיקו מספר ניידות לצורך ביצוע מעצר של קטין אחד, מבלי שתהא הפרעה כלשהי מצד השכנים או גורם אחר.

החבלות בגוף הנער, המתוארות בכתבה, אף לגביהן לא הוכח שהן נבעו מהארוע הנדון. אפשר שנתרו סימני האזיקים בשל התנגדותו החריגה של הנער, אולם לגבי החבורה בעיני העידה כהן כי מספר ימים לפני הארוע היה אצלה הנער עם חבורה בעינו וסיפר לה שהילדים מכים אותו (עמי 20 לפרוטוקול). אף אמיתי משה הצהיר בתצהיר כי ביום הארוע בתחנת המשטרה לא הבחין בחבלות בגוף הנער ועל כך לא נשאל בחקירה נגדית.

אפשר שהחבלות שהבחינה בהם הכתבת היו פרי התגוששויות אחרות של הנער, ולא עם השוטרים, שכן הכל מסכימים כי מדובר בנער חריג, הנוטה להתעצבן ולהשתולל בקלות.

מן הנימוקים האמורים לעיל אני קובעת כי האמת האובייקטיבית את שארע ביום ומקום הארוע אינה זו המתוארת בכתבה ועל כן לנתבעים אין עומדת הגנת סעיף 14 לחוק.

הגנת סעיף 15 לחוק.

הנתבעים טוענים להגנת סעיפים 15 (4) (5) (6) (2) (3) לחוק.

סעיף 15 לחוק מונה שניים עשר מקרים שבהתקיים אחד מהם תעמוד לנתבע הגנה כנגד תביעת לשון הרע ובלבד שעשה את הפרסום בתום לב. כלומר, על מנת לחסות תחת כנפי אחד מהמקרים המנויים בסעיף 15 לחוק על המפרסם לעבור משוכה מוקדמת ולהראות כי הפרסום המשמץ נעשה בתום לב. לצורך כך עומדות החזקות הקבועות בסעיף 16 לחוק הקובע לאמר:

” נטל ההוכחה

(א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפרסום בתום לב.

(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה:

- (1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;
- (2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;
- (3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על ידי סעיף 15.

סעיף 16 (א) לחוק מעמיד חזקה לזכות המפרסם, על כי פעל בתום לב אם יוכיח כי הפרסום נכנס לגדר אחת מהחלופות של סעיף 15 לחוק וכי הוא לא חרג מתחום הסביר.

יאמר כבר עתה כי הפרסום, כפי שבואר לעיל, איננו הבעת דעה או דוות דיווח יבש על ארוע בשטח ועל כן לא תעמוד לנתבעים הגנת סעיפים 15 (4) (6) לחוק. אניח, לצורך הדיון, כי התקיימו תנאי סעיף 15 (2) לחוק, אולם דומני כי לא קמה לנתבעים חזקת תום הלב לפי סעיף 16 (א) לחוק הואיל ולא התקיים התנאי הקבוע בסיפא שבו היינו:

"... ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות..."

לציבור יש, אמנם, עניין רב בבחינת התנהגותם של שוטרים בכלל וביצוע מעצרים בפרט. יחד עם זאת עסקינן בפרסום ראשוני, אשר העובדות עדין אינן נהירות לגמרי לכתבת, היא ניזונה רק מגורם אחד, אשר ספק רב אם כל דבריו אמת ועל כן די היה אם הכתבה היתה מתפרסמת מבלי להוסיף את שמם של התובעים. אותו אפקט היה נוצר ואותה חובה חברתית היתה מושגת על ידי הכתבה בין אם שמם של השוטרים היה מאוזכר בה בין אם לאו.

על כן הפרסום, כפי שנעשה, הכולל את שמם של השוטרים חרג מהמידה הנחוצה לצורך הגשמת המטרה החשובה לעיתון בדבר הבאת הארוע לידיעת הציבור. הוספת שמם של התובעים, כאשר לא נערך אלא ברור ראשוני על ידי הכתבת, אינו עונה על מבחן המידתיות לה או נדרשים במאבק המתמיד בין חופש הביטוי מצד אחד לבין השמירה על שמו הטוב של הפרט מהצד האחר. על כן, נראה כי לנתבעים אין עומדת חזקת תום הלב שבסעיף 16 (א) סיפא לחוק.

יתר על כן, גם אם אניח שפרסום הכתבה אינו חורג מתחום הסביר, בנסיבות העניין, הרי שעומדת כנגד הנתבעים החזקה הנוגדת שבסעיף 16 (ב) לחוק. זוהי חזקה מבטלת, אשר בהתקיים התנאים הקבועים בסעיף 16 (ב) לחוק, תבטל חזקת תום הלב העומדת לנתבע ותקום נגדו חזקת חוסר תום לב. האמור לעיל, בכל הנוגע לסעיף 16 (א) סיפא לחוק, היינו סבירות היקף הפרסום, חל גם לגבי סעיף 16 (ב) (ד) לחוק ודי בכך על מנת להעמיד את הנתבעים כמי שחזקה עליהם שפעלו בחוסר תום לב.

ועוד, סעיף 16 (ב) (2) לחוק מלמדנו כי חזקה על הנתבע שפעל בחוסר תום לב אם הפרסום לא היה אמת והוא לא נקט, לפני הפרסום, אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא. מילת המפתח היא האם נקט המפרסם באמצעים סבירים לברור האמת, ובין היתר:

"אם הנתבע גילה עירנות מספקת לזכותו של הנפגע והיה זהיר למדי בבדיקת האמת שבחומר הפרסום, ובבחירת נוסח הפרסום"

(ע"א 90/49 בנטוב נ' קוטיק כד"י (ה) 593, 602)

בעניינינו קיימות ראיות למכביר, ועל חלק מהן כבר עמדתי לעיל, על מנת לקבוע שהנתבעים לא נקטו אמצעים סבירים לברור האמת שבפרסום, ואפרט:

א. הכתבת לא פנתה למפקד המשטרה לברר את פרטי הארוע כפי שנרשם ביומן הארועים, אשר כבר שם היתה מוצאת כי התלונה אינה על הקמת רעש אלא קריאה לעזרת המשטרה.

ב. הכתבת לא נזהרה ולא גילתה עירנות לזכות התובעים משמצאה כי בפניה מתלווין לקוי התנהגות, גם אם הוא מלווה בשני מבוגרים. ככתבת מנוסה וותיקה היתה צריכה להניח שמא קיים צד שני למטבע, אך במקום לנסות ולברר גרסתו של צד זה בחרה לעצום עיניים ולשאול במקום שידעה כי לא תקבל תשובה.

ג. הכתבת פנתה לדובר המרחב, אשר הפנה את תשומת ליבה שהעניין הועבר למח"ש. למח"ש יש דובר משלו, הכתבת יודעת על כך (עמ' 44 לפרוטוקול) אך מטעמים השמורים עימה בחרה שלא לפנות אליו. הרי כל קורא עיתונים ממוצע נתקל מידי יום ביומו בהדלפות של חקירות המתנהלות בין במשטרה ובין במח"ש וברור וידוע לכל כי מידע זה נמסר לעיתונאים מפי החוקרים. הכתבת לא נדרשה להכנס ברזי החקירה, אלא אך ורק לפנות לדובר מח"ש לקבלת עמדתו. כאמור, נמנעה מעשות כן. זאת ועוד ככתבת ותיקה ומנוסה בפליליים היא ידעה כי אפשר גם לפנות למפקד התחנה, אשר באישור הממונים עליו, מגיב לגופן של הטענות (עדותו של הדובר עמ' 45 לפרוטוקול), כך גם העיד מפקד התחנה, בתצהיר עדותו הראשית:

"... לא אחת עיתונאים פנו אלי על מקרים שארעו תחת פיקודי במקרים כאלה אני פונה לדובר המשטרה או מפקד התחנה מקבל אישור ואז מגיב".

העד לא נחקר על כך בחקירה נגדית, עובדה אשר יש בה כדי לחזק את גרסתו בענין זה. הכתבת אף הוסיפה בחקירתה הנגדית כי קיימת אפשרות לפנות לשוטרים עצמם לקבלת תגובתם, בכפוף לקבלת אישור מפקדם (עמ' 20 לפרוטוקול) אך מטעמים בלתי מוסברים היא לא עשתה כן במקרה הנדון. דומה כי הכתבת הוטעתה על ידי הנער והנשים שלצידו, היא הסיקה מסקנות נמהרות ולכן לא ראתה לנכון לפנות למי מגורמי המשטרה אשר יגיבו עניינית לפרשה.

ד. אם היה מתעורר קושי בקבלת תגובת המשטרה עדין יכלה הכתבת לראיין גם את המתלוננת, אשר היתה - כמובן - בהישג יד.

מן האמור לעיל מתבקשת המסקנה כי כנגד הנתבעים עומדת התזקה כי הפרסום נעשה שלא בתום לב, ועל כן אין הם נכנסים לשעריהם של סעיפי המשנה של סעיף 15 לחוק.

אשר על כן אני קובעת כי הנתבעים פרסמו לשון הרע על התובעים והם חבים לפצותם בגין הנזק שנגרם להם כתוצאה מהפרסום.

הואיל ופסק דין זה ניתן בשאלת האחריות בלבד אני קובעת מועד לקדם משפט לדיון בשאלת הנזק ליום 2.9.04 שעה 30:08.

הנתבעים ישאו בהוצאות התובעים ושכר טרחת פרקליטם בסך 40,000 ש"ח בצירוף מס ערך מוסף, ריבית והפרשי הצמדה כחוק מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

ניתן בלשכתי 8.7.04.

המזכירות תשלח לבאי-כוח הצדדים עותק פסק הדין.

אלמגור,	שושנה
	שופטת

קלדנית/ שרית. ס

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה וניסוח